

PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUS 25.08.2014

1. Eduskunnan oikeusasiamies joutui äskettäin ottamaan kantaa avioerolapsen asuinpaikkaa koskevaan ongelmaan. Entistä miestäns pelkäävä äiti kanteli siitä, että maistraatti oli kertonut lapsen isälle lapsen uudesta asuinpaikasta. Äidin mielestä hänen turvallisuuttaan ja tietosuojansa oli loukattu.

Kun maistraatin esittelijä ei tunne riittävästi perhe- ja lapsilainsäädäntöä, hän kysyy nyt Sinulta, mitä lapsen asumisesta ja asumispaikan määräytymisestä sekä sitä koskevista tiedoista on lapsilainsäädännössä sekä avioliittolaissa säädetty sen varalta, että vanhemmat ovat erimielisiä.

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena.

7p

2. Testamentti on tärkeä henkilökohtainen asiakirja siitä riippumatta, miten varakas henkilö kuollessaan on. Suomalainen testamentti on kuitenkin käytännössä usein kaavamaisen pelkistetty. Sitä laadittaessa ei esimerkiksi varauduta olosuhteiden muutoksiin perittävän eläessä tai hänen kuolemansa jälkeen eikä osituksen vaikutuksiin kuoleman päättäessä avioliiton.

Korkein oikeus on äskettäin joutunut ottamaan kantaa tilanteeseen, missä yksi testamentin saajista, jolle oli määrätty keskeisin osa jäämistöstä, ei ottanutkaan saantoaan vastaan. Hänen rintaperillisensä vaati tuota omaisuutta itselleen ja muut perilliset, jotka olivat perittävän lakiosaperillisiä, puolestaan vaativat osuuden jakamista myös heille.

Kerro, mitkä seikat vaikuttavat tuollaisen testamentin tulkintaan testamenttioikeuden periaatteiden ja perintökaaren säännösten valossa.

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena

8p

3. "Ennakkoratkaisun KKO:2013:32 otsikko on seuraava: "Pesänselvitystä ja perintökaaren 3 luvun mukaista pesänjakoa toimittanut pesänselvittäjä ja -jakaja oli löytänyt kuolinpesän asunnosta perittävän ja tämän puolison keskinäisen

PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUS 25.08.2013

testamentin, jossa oli toissijaismääräys. Toimitusmies katsoi, että testamentin saajiksi tulivat jälkeen eläneen sukulaiset ja antoi testamentin tiedoksi ensiksi kuolleen perillisille. Kysymys siitä, oliko toimitusmies tämän vuoksi sopimattomana vapautettava tehtävistään.”

Kerro, miksi otsikossa mainittu kysymys voi perintökaaren järjestelmän ja säännösten valossa syntyä.

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena.

7 p

4. Asiantuntija-avusteinen huoltoriitojen sovittelu on viime toukokuun alusta lähtien laajentunut koko maahan. Kaikkien lakimiesten ja muiden lapsen huoltoa koskevien asioiden kanssa tekemisissä olevien henkilöiden tulee siten nyt tuntea tuo järjestelmä.

Kerro, mikä on uuden järjestelmän tarkoitus ja miten se toimii?

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena

7p

5. Aviovarallisuus-oikeuden keskeisen periaatteen mukaan avio-oikeus toteutetaan osituksessa. Tuolloin puolison avio-osan suuruus on lähtökohtaisesti puolet avio-oikeuden alaisen omaisuuden arvosta. Tästä voidaan kuitenkin poiketa mm. osituksen sovittelun avulla.

Kerro, mitä osituksen sovittelulla tarkoitetaan, mitkä ovat sen edellytykset ja voidaanko sovittelua käyttää tilanteissa, missä puolison oikeustoimikelpoisuudesta tai aidosta avioitumistahdosta avioliittoa solmittaessa on syntynyt perusteltuja epäilyjä?

Perusteltu vastauksesi enintään sivun laajuisena.

8 p

opiskelijanumero _____ NIMI _____

6. Asianajajaliiton valvontalautakunta joutuu usein käsittelemään kanteluita, mitkä koskevat hidastelua tai jopa määräaikojen menetyksiä asioiden hoidossa. Joissain tilanteissa asianajajat eivät ole oivaltaneet asiakkaidensa tarvetta asioiden nopeaan hoitoon eivätkä tunteneet määräaikasäännöksiä.

Tärkeänä osana jäämistön jakamiseen liittyvää oikeudellista perusosaamista ovat eri vaatimusten esittäminen, eri toimien suorittamista sekä niihin liittyvän muutoksenhaun aikaa koskevat säännökset.

Kerro, milloin viimeistään on työhyvitystä perittävän hyväksi annetusta työpanoksesta?

Perunkirjoituksen yhteydessä	_____
Ennen perittävän velkojen maksamista	_____
Pesänselvittäjän ilmoittaman määräajan kuluessa	_____
Vuoden kuluessa perittävän kuolemasta	_____
Kolmen vuoden kuluessa perittävän kuolemasta	_____
Kolmessa kuukaudessa lakiosailmoituksesta	_____
Perinnönjaossa	_____

Merkitse rasti mahdollisen oikean tai oikeiden vastausten kohdalle

3 p

Jätä tämä paperi erikseen

PERHE- JA JÄÄMISTÖOIKEUS 25.08.2014
LAPIN YLIOPISTO * OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

AINEOPINNOT - KIRJALLINEN KUULUSTELU

Perhe- ja jäämistöoikeus kuuluu käytännön lakimiehen keskeisimpiin osaamisalueisiin. Lakimiehen ammattitaidosta puuttuisi jotain perin olennaista ilman perhe- ja jäämistöoikeuden perustuntemusta. Etenkin avioliitto-oikeus ja jäämistöoikeus ovat aihepiirejä, joilla toimijat ovat pääsääntöisesti lakimiehiä. Lapsioikeus puolestaan on sellainen yhteistyöalue, jolla lakimiehet toimivat yhdessä muiden professioiden kanssa. Vastaavasti lapsioikeus on myös yksityisoikeuden ja sosiaalioikeuden tärkeällä tavalla yhdistävä osaamisalue.

Perhe- ja jäämistöoikeuden erityisosaaminen kuuluu nykyisin ensi sijassa asianajajien, julkisten oikeusavustajien, verojuristien ja holhoustoimen sekä sosiaalitoimen lakimiesten ammattitaitoon. Mutta ala on samalla sellaista arkipäivän oikeutta, joka yleensä koskettaa jossain määrin jokaista lakimiestä pääasiallisista työtehtävistä riippumatta. Vastavalmistuneet juristit ovat vuosikymmeniä joutuneet havaitsemaan alan käytännöllisen merkityksen jo alioikeuksissa auskultoidessaan. Kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirtyminen maanmittauslaitoksen vastuulle on nyttemmin poistanut tämän koulutusvaiheen asettaen näin aineopinnoille lisää opetuksellisia perusvelvoitteita.

Perhe- ja jäämistöoikeutta luonnehditaan usein vaikeaksi, jopa erittäin vaikeaksi oikeudenalaksi. Sitä se kieltämättä onkin. Lainsäädännön monimutkaisuus ja osittainen vanhentuneisuus sekä useiden eri lakien vaikutusten yhteensovittaminen parisuhteen päättyessä ja kuolemantapausten yhteydessä luovat jo sellaisinaan oikeudellisesti haasteellisia tilanteita. Niitä lisäävät asianosaisten usein heikko varautuminen muutoksiin läheissuhteissa sekä syntyvien riitojen voimakas ja usein pitkäkestoinen tunnepitoisuus. Lasten asema on niin ikään jopa äärimmäisiä tunteita ja riitoja herättävä asia.

Tässä pakollisessa aineopintotentissä voidaan sen valitettavasta suppeudesta johtuen testata lähinnä aihepiirin keskeisten periaatteiden, käsitteiden sekä sääntöjen tuntemusta. Siksi on suositeltavaa suorittaa myöhemmin ainakin yksi täydentävä aineopintojakso riittävän vähimmäisammattitaidon saavuttamiseksi.

Kuulustelussa on kuusi kysymystä. Niistä ainakin kaksi on yleensä pienimuotoisia oikeustapauksia ja yksi vaihtoehtokysymys. Osassa kysymyksistä kuvataan opetus-tarkoituksessa jonkin verran kysymyksen aihepiiriä, annetaan tietoja lainsäädännön uudistuksista ja annetaan toisinaan asiasta kiinnostuneille lukuvinkkejä.

Vastaukset arvostellaan täysin pistein. Vastauksista, joissa ilmenee periaate- tai käsitevirheitä ei yleensä voi saada hyväksytyä pistemäärää, vaikka vastaus muutoin olisikin lopputulokseltaan oikea. Vastaavasti hyväksyttävän vastauksen tulee olla oikeudellisesti, ei vain yleistiedoin perusteltu. Jos kysymyksessä olevaa oikeudellista ongelmaa ei tunnisteta, hyväksyttävää pistemäärää ei saavuteta.

Vastausten enimmäispituus on yleensä rajoitettu enintään yhdeksi sivuksi. Täyden pistemäärän saavuttaminen ei edellytä koko vastaustilan käyttämistä.